

PM Rotel X (Dnr KS 2019/1091)

Rapporten Demokratins skattkammare - Förslag till en nationell biblioteksstrategi

Remiss från Kulturdepartementet

Remisstid 15 november 2019

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jonas Naddebo anför följande.

Ärendet

Kungliga biblioteket har tagit fram ett förslag till en nationell biblioteksstrategi – Demokratins skattkammare. Stockholms stad har fått remissen för yttrande.

Utgångspunkten för förslaget är bibliotekslagen och portalparagrafen *bibliotek för alla*. Visionen för biblioteken är att de ska finnas till för alla med hänsyn till vars och ens behov och förutsättningar. Det yttersta målet med verksamheten är att stärka bildningen och därmed demokrati. Tidsperspektivet för strategin är läget år 2030. I strategin anges att förhoppningen är att de som lever i 2030-talets samhälle ska vara tillräckligt pålästa, informerade och kompetenta för att kunna bidra till en demokratisk värld där hållbarhet och mänskliga rättigheter är ledstjärnor. Den föreslagna strategin skulle bli Sveriges första nationella biblioteksstrategi.

För att uppnå de hållbarhetsmål som FN satt upp i Agenda 2030 anges i strategin att tillgång till trovärdig information, tillsammans med förmågan att ta till sig och hantera information samt olika digitala uttrycksmedel kommer vara väsentliga.

Biblioteken bedöms särskilt kunna bidra till att uppfylla följande Agenda 2030-mål:

- God utbildning för alla
- Minskad ojämlikhet
- Fredliga och inkluderande samhällen
- Hållbara städer och samhällen
- Minskad produktion och konsumtion

I förslaget till strategin presenteras ett antal slutsatser. De slutsatser som berör kommunernas biblioteksverksamheter handlar bland annat om att de nationella minoriteternas och urfolket samernas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur i Sverige ska främjas. Ambitionen är att all utgivning på minoritetsspråken ska vara tillgänglig via alla bibliotek genom digitalisering, som e-böcker eller *print on demand*. För att kunna följa om prioriteringar för barn och unga faktiskt görs och om de får effekt föreslås att statistik och andra uppföljningsmetoder utvecklas. Vidare anses att fler invånare än i dag bör kunna använda biblioteken samt att varje

bibliotek bör sätta upp mätbara mål för ett ökat nyttjande. Samtidigt ska barns rättigheter och rätten för barn att få ta plats i biblioteken prioriteras. Förutom att barn är prioriterade i lagen, är de också stora låntagare och frekventa besökare, och ska enligt strategin synas i bibliotekens resursmässiga prioriteringar. Enligt förslaget ska biblioteken spela en stor roll för att överbygga de digitala klyftorna samt ge människor handledning om hur digitala verktyg hanteras och information värderas samtidigt som källor ska utvecklas och stärkas. Skolan anses vara i behov av en utbyggd, välfinansierad och med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet med ökad tillgång till utbildade skolbibliotekarier och bättre samverkan med skolläring och lärare. Vad gäller biblioteken inom vuxenutbildningen anges att de bör få en generell och permanent kraftig upprustning som pedagogisk resurs för både lärare och studenter. Enligt förslaget bör Sverige, under en tioårsperiod, digitalisera det mesta som har getts ut i Sverige. Inte bara kulturarvet, utan nationens hela kunskapsarv i böcker, tidningar och offentligt tryck ska vara digitalt tillgängligt för hela befolkningen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret har ett par invändningar till förslaget och bedömer att en del av slutsatserna i strategin kan bli kostnadsdrivande för staden. I övrigt ser stadsledningskontoret positivt på kulturdepartementets ambition att stärka och utveckla biblioteksväsendet och anser att den föreslagna strategin generellt innehåller bra förslag för utveckling av landets biblioteksväsende.

Kulturnämnden välkomnar i stort förslaget till nationell biblioteksstrategi för att möjliggöra en linjering av bibliotekslagen med regionala och kommunala biblioteksplaner i syfte att bidra till samhällets utveckling. Synpunkter finns i att delar av förslagen medför ökad statlig närvaro i det svenska biblioteksväsendet och där betydelse av en sådan utveckling beskrivs alltför ytligt. Innan en nationell biblioteksstrategi antas bör den föreslagna utökningen av en statlig biblioteksinfrastruktur för region och kommun konsekvensbeskrivas ytterligare.

Utbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslaget. Reformförslaget om stärkta skolbibliotek anser dock nämnden är otillräckligt eftersom det saknas konkreta förslag på hur tillgången till utbildade skolbibliotekarier ska öka. Förvaltningen anser också att Skolverkets roll att ge stöd och utveckling till skol- och gymnasiebibliotek bör förtydligas i strategin.

Mina synpunkter

Jag välkomnar förslaget till en nationell biblioteksstrategi för att stärka och utveckla hela det allmänna biblioteksväsendet. Det är viktigt till försvar för demokratin och den enskilda människans möjlighet att fritt verka i samhället med tillgång till kunskap och litteratur. Strategin tar sin utgångspunkt i bibliotekslagen vilket är viktigt för att ta fasta på visionen om att biblioteken ska finnas till för alla utifrån vars och ens behov och förutsättningar. Jag välkomnar i synnerhet att strategin är i uttalad linje med bibliotekslagens prioritering av biblioteksverksamhet för barn och unga. Målet är ett demokratiskt samhälle stärkt av litteratur, kunskap och bildning.

Bibliotekens ställning i det svenska samhället är stark och biblioteken är en av de mest betrodda och uppskattade samhällsinstitutionerna. Samtidigt sker förändringar

som påverkar biblioteken. Förändringar som behöver mötas genom reformer. Exempelvis behöver digitaliseringen aktivt mötas av biblioteken för att svara upp mot människors efterfrågan av digitala resurser, kunskap och läsoplevelser på nätet. Strategin ger en realistisk riktning för biblioteksväsendet att utvecklas, förnyas och förstärkas fram till år 2030.

Att strategin innehåller konkreta åtgärder ger bra förutsättningar för att innehållet ska komma till nytta för det allmänna biblioteksväsendet. Centrala delar om att stärka upp skolbiblioteken, bygga nationella digitala bibliotekstjänster, digitalisera vårt kultur- och kunskapsarv och stärka biblioteksverksamheten för de nationella minoriteterna och personer med funktionsnedsättning. För att strategin ska leda till förändring och utveckling kommer återkommande och regelbunden uppföljning på nationell nivå att krävas.

En viktig roll för biblioteken är att skapa samhällsnytta lokalt. Därför är det viktigt att strategin tar hänsyn till kommunala förutsättningar och behov som varierar i olika delar av landet. Jag är därför tveksam till strategins förslag om en formaliserad kompetenstrappa inom biblioteksväsendet via ett nytt fortbildningsinstitut. Kompetensutveckling bör utgå från en lokal kontext, analys och behov. Den föreslagna kompetenstrappan för bibliotekarier riskerar att få en konserverande och likriktande effekt för professionen. Den professionella utvecklingen för bibliotekarien bör snarare utgå ifrån verksamhetens lokala behov i mötet med användarna och där arbetsgivaransvaret är tydligt. Följaktligen krävs en noga genomförd konsekvensbeskrivning av vad ett nationellt fortbildningsinstitut skulle innebära för det biblioteksväsendets lokala friheter och utvecklingsmöjligheter.

Generellt efterlyser jag tydligare konsekvensanalyser i de delar som berör nya nationella bibliotekstjänster och en gemensam infrastruktur. Förslag som i många fall innebär en ökad statlig närvaro i det svenska biblioteksväsendet och därför behöver vägas mot det kommunala ansvaret för det svenska biblioteksväsendet i allmänhet och folkbiblioteken i synnerhet. Vidare kan flera av de förslag som framförs i strategin medföra stora kostnader för kommunerna. Om förslagen genomförs och innebär ökade kostnader för kommunerna förutsätter jag att finansieringsprincipen tillämpas, det vill säga att staten kompenserar kommunerna för ökade kostnader. Det är särskilt viktigt för mindre kommuner med ansträngd ekonomi. Det är därför viktigt att den nationella biblioteksstrategin i större utsträckning tar hänsyn till vad förslagen, som framförs däri, skulle innebära för ekonomiska konsekvenser för kommunerna i Sverige.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 24 oktober 2019

JONAS NADDEBO

Bilagor

3. Reservationer m.m.
4. Remiss från Kulturdepartementet

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.
Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård och Jan Valeskog (båda S) och borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Utgångspunkten för den nationella biblioteksstrategin är bibliotekslagen med sin portalparagraf om bibliotek för alla. Visionen för biblioteken är att de ska finnas till för alla med hänsyn till vars och ens behov och förutsättningar. Utifrån lagens vision och strategins mål definieras sex arbetsområden eller medel för att uppnå målen. Strategin lyfter fram biblioteken som samhällets öppna rum samt deras betydelse för läsning, lärande och forskning. I strategin föreslås därutöver nationella digitala bibliotekstjänster och en stärkt gemensam infrastruktur. Strategin utgår från förändring samt att biblioteksväsendet behöver utvecklas, förnyas och förstärkas.

Vi välkomnar dessa inledande ord. Inte minst i Stockholm blir de en angelägen påminnelse om vad biblioteken skulle kunna tillåtas vara. Att biblioteken ska vara för alla är en självklar målsättning men också något som förpliktigar. I Stockholm ser vi nu en utveckling där bibliotek stängs ner, öppettider begränsas och insatser riktade mot barn och unga avvecklas på grund av ekonomiska skäl. Vi behöver en nationell strategi ha verktyg som ger förutsättningar att, med beaktande av kommunalt självstyrelse, hävda bibliotekens roll i samhället.

Konkret lyfter strategin fram våra grannländers satsningar som goda exempel på nya centralt lokaliserade bibliotek som agerar nav i städernas biblioteksväsende. Enligt vårt sätt att se det finns det inget motsatsförhållande till ett starkt centralt stadsbibliotek och ett levande biblioteksväsende i hela kommunen. Vi tror att de två förutsätter varandra för bästa och mest optimala resursutnyttjande. Vi behöver ett utvecklat Asplundshus som kan vara just ett nav i Stockholms stadsbibliotek, vi behöver också ett Internationellt Bibliotek som på motsvarande sätt kan vara ett nav i såväl staden som landet. Detta nav ska kunna härbärgera såväl kompetens som utbud som de lokala folkbiblioteken har svårt att på egen hand klara.

Vi instämmer med behovet att etablera metoder och verksamhet som är uppsökande, men även då behövs någon form av resursbank. Kulturförvaltningen ser i sitt remissvar positivt på inrättandet av nationella resursbibliotek och lånecentraler, men anser att inköpsvägledning är att föredra framför tillhandahållandet av media som cirkuleras mellan bibliotek. Vi ställer oss frågande till det – någon måste även ta ansvar för att tillhandahålla sällan efterfrågade böcker, det kan exempelvis gälla små språkområden.

För en rik och uppdaterad tillgång på litteratur med stor bredd, en bredd som aldrig kan tillgodoses på en intäktsfinansierad marknad, så behövs centrala nav med såväl kompetens som magasin från vilka exempelvis ny litteratur från små språkområden kan lånas ut till lokala bibliotek. Vi är slutligen benägna att hålla med kulturförvaltningen om att det finns en tydlig risk för ett långsiktigt hållbart genomförande av uppdraget som lånecentral för mångspråkigt biblioteksarbete så länge verksamheten är beroende av ekonomiskt stöd från kommunen, givet de nuvarande omständigheterna.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) och Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen gav i juni 2015 Kungliga biblioteket i uppdrag att med andra berörda aktörer lämna förslag till en nationell biblioteksstrategi. Kungliga biblioteket har tagit fram ett förslag till en nationell biblioteksstrategi – Demokratins skattkammare. Utgångspunkten för förslaget är bibliotekslagen och portalparagrafen *bibliotek för alla*. Visionen för biblioteken är att de ska finnas till för alla med hänsyn till vars och ens behov och förutsättningar. Det yttersta målet med verksamheten är att stärka bildningen och därmed demokrati. Tidsperspektivet för strategin är läget år 2030. I strategin anges att förhoppningen är att de som lever i 2030-talets samhälle ska vara tillräckligt pålästa, informerade och kompetenta för att kunna bidra till en demokratisk värld där hållbarhet och mänskliga rättigheter är ledstjärnor. Den föreslagna strategin skulle bli Sveriges första nationella biblioteksstrategi.

I strategin definieras målet demokrati som ”Ett demokratiskt samhälle där alla fritt kan ta del av världens samlade litteratur och kunskap för att kunna verka i samhället på egna villkor”. För att uppnå målet definieras i strategin sex stycken arbetsområden som också utgör kapitelindelning i strategin: Biblioteken som samhällets öppna rum, läsning, lärande, forskning, nationella digitala bibliotekstjänster samt en stärkt gemensam infrastruktur.

För att uppnå de hållbarhetsmål som FN satt upp i Agenda 2030 anges i strategin att tillgång till trovärdig information, tillsammans med förmågan att ta till sig och hantera information samt olika digitala uttrycksmedel kommer vara väsentliga. Biblioteken bedöms särskilt kunna bidra till att uppfylla följande Agenda 2030-mål:

- God utbildning för alla
- Minskad ojämlikhet
- Fredliga och inkluderande samhällen
- Hållbara städer och samhällen
- Minskad produktion och konsumtion

I förslaget till strategin presenteras ett antal slutsatser. De slutsatser som berör kommunernas biblioteksverksamheter handlar bland annat om att de nationella minoriteternas och urfolket samernas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur i Sverige ska främjas. Ambitionen är att all utgivning på minoritetsspråken ska vara tillgänglig via alla bibliotek genom digitalisering, som e-böcker eller *print on demand*. För att kunna följa om prioriteringar för barn och unga faktiskt görs och om de får effekt föreslås att statistik och andra uppföljningsmetoder utvecklas. Vidare anses att fler invånare än i dag bör kunna använda biblioteken samt att varje bibliotek bör sätta upp mätbara mål för ett ökat nyttjande. Samtidigt ska barns rättigheter och rätten för barn att få ta plats i biblioteken prioriteras. Förutom att barn är prioriterade i lagen, är de också stora låntagare och frekventa besökare, och ska enligt strategin synas i bibliotekens resursmässiga prioriteringar. Enligt förslaget ska biblioteken spela en stor roll för att överbygga de digitala klyftorna samt ge människor handledning om hur digitala verktyg hanteras och information värderas samtidigt som källor ska utvecklas och stärkas. Skolan anses vara i behov av en utbyggd, välfinansierad och med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet med ökad

tillgång till utbildade skolbibliotekarier och bättre samverkan med skolläring och lärare. Vad gäller biblioteken inom vuxenutbildningen anges att de bör få en generell och permanent kraftig upprustning som pedagogisk resurs för både lärare och studenter. Enligt förslaget bör Sverige, under en tioårsperiod, digitalisera det mesta som har getts ut i Sverige. Inte bara kulturarvet, utan nationens hela kunskapsarv i böcker, tidningar och offentligt tryck ska vara digitalt tillgängligt för hela befolkningen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på kulturdepartementets ambition att stärka och utveckla biblioteksväsendet och anser att den föreslagna strategin generellt innehåller bra förslag för utveckling av landets bibliotek. I förslaget till strategin presenteras ett antal slutsatser. De slutsatser som berör kommunernas biblioteksverksamheter handlar bland annat om nationella minoriteternas och urfolket samernas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur, utveckling av uppföljningsmetoder, digitalisering samt upprustning av skolbiblioteksverksamheten samt biblioteken inom vuxenutbildningen.

Den 1 januari 2020 blir barnkonventionen svensk lag och innebär att barns rättigheter och rätten för barn att ta plats i biblioteken har stark legal förankring och ska prioriteras i folkbibliotekens verksamhet. Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget till den nationella biblioteksstrategin prioriterar barn och trycker på att uppföljning är viktigt för att säkerställa ”att resurserna till barn i allt större grad svarar mot barnens användning av biblioteket”. Strategin tar också upp skolbibliotekets viktiga roll som en del i den pedagogiska undervisningen och vikten av samverkan med till exempel förskola och barnhälsovård.

Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget är följdriktigt mot bakgrund av bibliotekens ansvar att inkludera personer med funktionsnedsättning i sin verksamhet. För att uppnå det nationella målet om jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning ska arbetet utgå från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen nämns inte i den föreslagna strategin och för att tydliggöra kopplingen till funktionshinderspolitiken anser stadsledningskontoret att konventionen bör omnämnas på samma sätt som görs med barnkonventionen.

Stadsledningskontoret anser vidare att det är positivt att de nationella minoriteternas rättigheter och urfolket samerna har en framträdande roll i den föreslagna strategin. Arbetssätt som föreskrivs med strategin anses kunna bidra till att bryta mot de negativa språkbytesprocesser som är utmärkande för många nationella minoriteter och urfolket samernas villkor för språket. Det är särskilt positivt att strategin också synliggör de nationella minoriteternas rättigheter utifrån vad barnkonventionen föreskriver.

Stadsledningskontoret instämmer i rapportens konstaterande att bibliotekens verksamhet ska överbrygga de digitala klyftorna samt stärka människors kunskap om digitala medier och tillhandahållandet av dessa samt hur digitala verktyg hanteras. Biblioteken är samhällets garanti för allas möjlighet att bli del i det digitala samhället och ska tillhandahålla både datorer och ge handledning. Stadsledningskontoret anser dock att det är nödvändigt att dessa skrivelser förtydligas vad gäller tillgängligheten med hänsyn till alla användare, oavsett ålder och

funktionssätt. Detta bland annat utifrån Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service som infördes den 1 januari 2019 och som ställer kvar på att de digitala lösningar som tillhandahålls inom offentliga verksamheter ska vara tillgängligt utformade.

Vidare innehåller den föreslagna strategin ett antal slutsatser som stadsledningskontoret bedömer kan komma bli kostnadsdrivande för staden. Bland annat är det behov av massdigitalisering av verk som föreslås omfattande. En bred digitalisering av tryckta verk för användning av biblioteken anses bli mycket kostsam och bör finansieras genom en separat satsning. Skolan behöver enligt förslaget en utbyggd, välfinansierad och med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet samt ökad tillgång till utbildade skolbibliotekarier och bättre samverkan med skolläring och lärare. Likaså anses att biblioteken inom vuxenutbildningen bör få en generell och permanent kraftig upprustning som pedagogisk resurs för både lärare och studenter. Stadsledningskontoret konstaterar att den utbyggnad som strategin föreslår inom skolan och vuxenutbildningen kommer innebära ökade kostnader för stadens verksamheter.

Stadsledningskontoret instämmer i att uppföljning är viktigt men konstaterar att de krav för genomförande som ställs på tekniska lösningar och/eller arbetssätt inte är tillräckligt definierade för att utesluta ökade kostnader för stadens verksamheter. Är syftet att jämförelser också ska kunna göras mellan kommuner och med regionala och statliga biblioteksverksamheter krävs ett mer omfattande samordnat arbete.

Vidare medför förslaget till en nationell biblioteksstrategi en ökad statlig närvaro i det svenska biblioteksväsendet. Stadsledningskontoret anser att konsekvenserna och betydelseerna av detta bör beskrivas ytterligare.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2019 att godkänna och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen samt förklara beslutet omedelbart justerat.

Reservation anfördes av Torun Boucher m.fl. (V) och Olle Burell m.fl. (S), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrandet gjordes av Sofia Lundin (Fi) som instämmer i särskilt uttalande från Torun Boucher m.fl. (V) och Olle Burell m.fl. (S).

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen välkomnar förslaget till nationell biblioteksstrategi. En samordnande strategi för det allmänna biblioteksväsendet fram till 2030 möjliggör en linjering av bibliotekslagen med regionala och kommunala biblioteksplaner i syfte att bidra till samhällets utveckling. Särskilt viktigt är det att betona biblioteken som verktyg i arbetet med att uppfylla målen för Agenda 2030:

- God utbildning för alla
- Minskad ojämlikhet
- Fredliga och inkluderande samhällen
- Hållbara städer och samhällen
- Minskad produktion och konsumtion.

Här instämmer förvaltningen helt med rapportens konstaterande att biblioteken särskilt kan bidra till måluppfyllnad och kopplingen till Agenda 2030 placerar biblioteksväsendet i global kontext och betydelse.

Demokratiens skattkammare beskriver biblioteken som samhällets öppna rum för bildning, upplevelser och samtal. Inom Stockholms stadsbibliotek ser vi en tydlig förskjutning i biblioteksrummet från fokus på transaktioner som kretsar kring lån/utlån samt förvaring av media

och information till en plats som tillhandahåller en nödvändig infrastruktur för att kunna delta i samhället och att utgöra en plats där informationen, berättelserna och idéerna som lever i informationsbäraren tolkas, bearbetas, möts och processas. Detta genom interaktion med andra människor såväl fysiskt som digitalt. Relationen mellan information och människa, människa till människa, människa och teknik behöver stå i fokus för biblioteksrummets utformning och aktivitet, inte transaktionen.

Strategin lyfter fram grannländernas satsningar på nya centralt lokaliserade bibliotek som nav i städernas biblioteksväsende och som statusbyggnader. Men man negligerar att reflektera över förutsättningarna för ett ekonomiskt hållbart och levande biblioteksväsende i hela kommunen och inte bara på en plats, centralt lokaliserad till vilken man förväntar sig att medborgarna ska färdas. Ett modernt biblioteksväsende behöver finnas i hela staden i en kombination av flera starka bibliotek, digitala tjänster och uppsökande/rörliga bibliotekstjänster. Biblioteken i Köpenhamn kategoriseras utifrån sin storlek och genom det hur lokalerna förväntas disponeras av olika biblioteksfunktioner. Ett resonemang kring förväntade bibliotekstjänster och utbud på de svenska biblioteken är angeläget. Inte minst gäller detta för rapportens resonemang kring bibliotekens roll att överbygga de digitala klyftorna.

Förvaltningen instämmer i rapportens konstaterande att bibliotekens verksamhet ska stärka människors kunskap om hur man hanterar digitala verktyg, digitala medier och tillhandhållandet av dessa. Biblioteken är samhällets garanti för allas möjlighet att bli del i det digitala samhället. Men för att nå dit krävs ett resonemang kring kompetenssammansättningen i biblioteksverksamheten, vilket är ytligt beskrivet i rapporten, som istället fokuserar på kompetensutveckling. Behovet av professionalisering av de tjänster och aktiviteter som sker inom bibliotekets verksamhet och som går utanför den traditionella bibliotekarieprofessionen behöver belysas ytterligare för att vägleda biblioteken.

Rapportens beskrivning av bibliotekens arbete med läsfrämjande delas av förvaltningen. Det vidgade textbegreppet samt användandet av många olika kulturella uttrycksformer är centralt för bibliotekens förmåga att stimulera och utveckla läsfrämjande. Likaså är det viktigt att betona rapportens konstaterande att folkbiblioteken ska inspirera till barns fritidsläsning och kan komplettera utbildningssektorns uppdrag att säkerställa läskunnighet.

Förskolan är en viktig plats för både språk- och läsutveckling. För förskolans barn är folkbiblioteket dess första bibliotek och förvaltningen instämmer i rapportens skrivningar om vikten av nära samarbete mellan förskolans pedagoger och barnbibliotekarier.

Biblioteken är centrala i invånarnas möjlighet till livslångt lärande och fri åsiktsbildning. Skol- och forskningsbiblioteken har ett tydligt ansvar inom ramen för sina huvudmäns verksamhet. Samtidigt ser förvaltningen att användare av dessa rör sig mellan biblioteksmiljöerna oavsett huvudman. Folkbiblioteken utgör en potentiell arena för nyttiggörande av forskning och utbildning. Här behöver utbildningsväsendet och folkbiblioteksinstitutionerna stimuleras till nya former av samverkan. Ett tydligt exempel är hur öppen vetenskap och öppen tillgång till offentligt finansierade forskningsresultat kan möjliggöra såväl medborgarforskning som att stimulera entreprenörskap med folkbiblioteken som plattform. Öppen tillgång är avgörande för medborgarnas förmåga att källkritiskt kunna bemöta alternativa fakta och filterbubblor. Därmed är frågan om öppen tillgång en avgörande framtidsfråga inte bara för vetenskapen, utan för hela vårt kunskapssamhälle.

Öppen tillgång till vetenskapliga resultat möjliggör även för medborgare att i större utsträckning ta del av högre utbildnings fritt tillgängliga digitala utbildningar (MOOCs) till vilka folkbiblioteken i större utsträckning kan vägleda människor som en del av det livslånga lärandet.

Vuxenutbildningen och folkbibliotekens relation bör formellt beskrivas i kommunens biblioteksplaner och därmed även initiera en process för att tydliggöra resursfrågan.

Förvaltningen vill särskilt understryka vikten av lokal förankring i utvecklingen av det nationella biblioteksväsendet. Om relationen med användaren och lokalsamhället står i centrum för biblioteksväsendet måste dess utveckling ske i samverkan. Arbetsformerna för detta bör bygga på central stimulering och samordning av tjänster med nationellt intresse. Här utgör Stockholms stadsbibliotek i egenskap av sin storlek en självklar partner.

Genom åren har projektmedel till lokal biblioteksverksamhet resulterat i bl. a. den digitala barn-tjänsten Bibblix. Det som har saknats har varit former för att skala och sprida goda tjäns-

ter och initiativ till andra kommuner eller huvudmän. Fokus för samordningen av biblioteksväsendet borde vara att finna dessa former så att erkända resultat kan spridas effektivt över hela landet och komma fler till nytta.

Förslaget till en nationell biblioteksstrategi medför ökad statlig närvaro i det svenska biblioteksväsendet. Det framstår som en utgångspunkt för hela strategin men konsekvenserna eller betydelsena av en sådan beskrivs mycket ytligt. Innan en nationell biblioteksstrategi antas bör den föreslagna utökningen av en statlig biblioteksinfrastruktur för region och kommun konsekvensbeskrivas ytterligare.

Statens bör fokusera på stöd och satsningar som bygger och stärker en nationell biblioteksinfrastruktur. Dessa satsningar kan dock inte kompensera för ett bristande kommunalt ansvar för biblioteksverksamheten och bibliotekslagens prioriterade målgrupper.

Synpunkter på tre prioriterade strategiska områden:

Demokrati

Rapporten och förslaget till nationell biblioteksstrategi beskriver biblioteken som etablerade verktyg för att säkerställa det svenska folkstyret genom fri åsiktsbildning och det demokratiska samhällets utveckling. Även om antalet besök till Stockholms stadsbibliotek över tid är relativt stabilt finns det all anledning för biblioteken i enlighet med rapportens förslag att utveckla metoder för att nå dem som idag inte känner till vad biblioteken kan erbjuda. Framförallt behöver biblioteken etablera metoder och verksamhet som är mobil och uppsökande. Även om biblioteken idag är institutioner med högt förtroende hos allmänheten och med låga trösklar för användning finns det en uppenbar risk att bilden av bibliotekens verksamhet inte är tidsenlig och därmed eroderar såväl förtroende som upplevd nytta. Genom att verka utanför den fysiska biblioteksbyggnaden kan verksamheten upprätthålla sin relevans och synliggöras i det omgivande samhället.

Samverkan inom biblioteksväsendet är central i tillgängliggörandet av informationsresurser över hela landet. Nationella planer för bevarande av bibliotekens bestånd behöver upprättas och samordnas av Kungl. Biblioteket, detta gäller såväl folk- som forskningsbiblioteket. Bibliotekens bestånd och erbjudande bör regleras av styrande principer för såväl förvärv som bevarande. En nationell samordning för bevarande säkerställer framtida tillgång i hela det allmänna biblioteksväsendet.

Rapporten betonar vikten av att biblioteken äger och kontrollerar personuppgifter som rör biblioteksanvändning. Förvaltningen instämmer i vikten av att skydda tillgång till persondata och individers användning av bibliotekens tjänster, men vill samtidigt poängtera att det viktiga är att hanteringen och tillgången till personuppgifter hanteras i avtal mellan bibliotek och systemleverantör. Ägandet av personuppgifter kan endast bäras av den berörda individen och genom avtal mellan denne och biblioteken regleras tillåten användning inklusive hur uppgifterna transfereras och används av tredje part.

Stockholms stadsbibliotek har en mångårig erfarenhet och kompetens av att erbjuda tjänster och information i syfte att underlätta integration och inkludering i det svenska samhället. Samtidigt erbjuder biblioteken tillgång till världens samlade litteratur och kunskap. Tillgången till litteratur på olika språk är avgörande för det svenska samhällets förmåga att verka globalt men även för enskilda individers förmåga att stärka sitt läsande på det språk de så önskar.

Förvaltningen instämmer till fullo i rapportens slutsats att bibliotekens möjligheter att anställa personal med flerspråkig kompetens bör stärkas genom statliga stödinsatser och etablerade program för kontinuerlig kompetensutveckling. Dock bör denna kunna ske genom den etablerade regionbiblioteksverksamheten och inte genom en ny instans för fortbildning.

En nationell lånecentral med uppdrag likt det Stockholms stadsbibliotek har levererat genom Internationella biblioteket bör långsiktigt säkerställas. Det statliga stödet till lånecentralen och den verksamhet som Stockholms stadsbibliotek bedriver idag är otillräcklig och kompenseras av kommunala medel vilket utgör en risk för verksamheten på sikt. Dagens uppdrag bör, som rapporten föreslår, förstärkas och utvidgas. Inköpsvägledning och kompetensutveckling för landet bibliotek bör utgöra den primära verksamheten för lånecentralen samtidigt som komplementär mediaförsörjning som inte bygger på enskilda titlar utvecklas. Prenumerationstjänster inom relevanta språkområden bör utvecklas av lånecentralen. Den nationella biblioteksmyndigheten bör ha ansvar för kvalitetssäkring av lånecentralen, men kommer

ha svårt att bygga upp en egen verksamhet och kompetens för utförande. Det mest rationella och effektiva, enligt förvaltningens bedömning, är att stärka nuvarande utförare av det nationella mångspråkiga uppdraget vilket skapar positiva synergier inom hela folkbiblioteksväsendet.

Samtidigt vill förvaltningen betona vikten av att lånecentralen utvecklar arbetsmetoder och nätverk där mångspråkig biblioteks kompetens som finns på specifika fysiska platser kan nyttjas över hela landet. På så vis kan den mångspråkiga biblioteksverksamheten via ett nationellt stöd och samverkan motverka ojämlig mångspråkig verksamhet.

Förvaltningen instämmer i vikten av att synliggöra de nationella minoriteterna genom arrangemang och andra aktiviteter. Biblioteksväsendet kan även stötta utgivningen av litteratur på minoritetsspråken genom förvärv och tillgängliggörande.

Förvaltningen vill särskilt poängtera folkbibliotekens funktion som utjämnare av tillgång till teknik som gör att man kan delta i samhället. Biblioteken tillhandahåller datorer, skrivare, scannrar och framväxande teknik i syfte att människor ska kunna nyttja de möjligheter som tekniken erbjuder men även för att kunna verka i vårt allt mer kunskapsbaserade och digitaliserade samhälle. Biblioteken erbjuder en teknisk infrastruktur som bör stötts med centrala medel för att erbjuda en gemensam lägsta nivå.

Nationella digitala bibliotekstjänster

Dagens digitala bibliotekstjänster kan vid en första anblick uppfattas som splittrade. Men marknaden domineras av ett fåtal aktörer och ett fåtal system som på många sätt dikterar utvecklingen. Användningen av programvara som bygger på öppen källkod och ibland i kombination med kommersiella tjänster blir allt vanligare och öppnar upp systemen för användaranpassade och skräddarsydda system som erbjuder relevant funktionalitet. Detta är viktigt i sammanhanget då digitaliseringen av litteraturen möjliggör nyttjande och disseminering av information på helt nya sätt, men bara om systemen utvecklas för det.

Förvaltningen instämmer i behovet av en offensiv digitalisering av den svenska retroaktiva utgivningen. Samtidigt måste nyttjanderätten till den digitaliserade utgivningen säkerställas för det svenska biblioteksväsendet. När en text är digital kan den omvandlas och bearbetas på en mängd olika sätt som resulterar i ett flertal manifestationer. Om biblioteken ska främja och arbeta med ett vidgat textbegrepp är åtkomst och nyttjande till digitaliserade verk grundläggande.

Rapporten utgår från behovet av en samordnad och överordnad sökingång till bibliotekens bestånd. Samtidigt vill förvaltningen betona vikten av att bibliotekens bestånd på ett meningsfullt sätt integreras i system utanför bibliotekssfären. På så vis kan användarperspektivet verkligen tas till vara och bibliotekens tjänster och bestånd göras tillgängliga i plattformar utanför de traditionella biblioteken.

Förvaltningen ställer sig positiv till utvecklingen av en nationell systeminfrastruktur som reducerar behovet av lokala system och tjänster. Denna bör utvecklas och förvaltas av den nationella biblioteksmyndigheten utifrån biblioteksväsendets behov. Dock vill förvaltningen särskilt betona vikten av fokus på den underliggande systeminfrastrukturen och menar att slutanvändartjänster eller gränssnitt gentemot användargrupper bör utvecklas i en lokal kontext i samverkan mellan biblioteken och myndigheten. En kollaborativ modell där myndigheten ingår partnerskap med bibliotek för utveckling av slutanvändartjänster säkerställer användarperspektivet och utveckling av tjänster som är efterfrågade. De ger även biblioteken konkreta verktyg att arbeta med gentemot sina användare.

Förvaltningen instämmer i rapportens förslag att biblioteken bör ges möjlighet att konkurransutsätta upphandlingen av e-bokstjänster och bredda utbudet genom nationell samordning. Samtidigt kan förvaltningen konstatera att antalet aktörer på marknaden är få. Nationell upphandling av e-boksaggregator och leverantör kan få stark utslagningseffekt på marknaden vilket långsiktigt kan begränsa marknaden ytterligare. Oavsett behöver bibliotekens organisation och kompetens rörande avtalslicenser stärkas och samordnas via den nationella biblioteksmyndigheten.

Förvaltningen ställer sig positiv till utvecklingen av ett nationellt lånekort eller en federation av lånekortsutgivare som möjliggör användning av ett lånekort inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Gemensam infrastruktur

En sammanhållen infrastruktur för det allmänna biblioteksväsendet är efterlängtat. Idag är bibliotekssverige fragmenterat och det behövs en tydlig samordnande kraft. Kungl. Biblioteket är idag den myndighet som har i uppdrag att ha nationell överblick och att främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet. Det är förvaltningens bild att Kungl. Biblioteket är rätt myndighet att fortsatt förvalta detta uppdrag. Vidare instämmer förvaltningen i rapportens konstaterande att myndigheten kan, men även att den behöver, utförare och partners i bibliotekssverige samt samverkan med näringsliv för att kunna utföra sitt uppdrag.

Kungl. Biblioteket har sökt samverkansformer och former för medinflytande sedan man fick ansvaret att agera samordnande biblioteksmyndighet. Tyvärr kan förvaltningen konstatera att dessa former för samverkan fokuserat för mycket på struktur och för lite på nytta och effekt. Förtroendet för Kungl. Bibliotekets förmåga att agera som tjänsteleverantör har skadats genom bristande transparens och en oförmåga att tydliggöra vem som beslutar i olika projekt och samverkansprocesser.

Rapportens förslag att undersöka möjligheten att omvandla Kungl. Biblioteket till en styrelsemyndighet riskerar att förstärka den otydlighet som idag råder kring inflytande och samverkan kring Kungl. Bibliotekets nationella tjänster och infrastruktur. Genom att omvandla myndigheten till en styrelsemyndighet uppstår ytterligare otydligheter kring representation, mandat och inflytande. Det är av vikt att Kungl. Biblioteket äger sina egna resurser. Det är nödvändigt att en styrelse tar ansvar för hela Kungl. Bibliotekets verksamhet vilket kan vara svårt i en styrelse där biblioteksväsendet kräver representation. En styrelsemyndighet kommer med förhoppningar om medinflytande från biblioteksväsendet, förhoppningar som ytterligare kommer förstärka diskussionen om arbetsformer, inflytande, representation och strukturer istället för nytta och verksamhet. Styrelsens sammansättning, tillsättning och relation till bibliotekssektorn blir mycket komplicerad. Med en enrådsmyndighet är ansvarsfrågan tydligare och enklare. Bibliotekssektorns olika parter kan förhålla sig till en myndighet som leds med tydlighet och där även ansvaret är tydligt. Myndigheten äger sina resurser, bestämmer hur de ska användas, motiverar detta och står till svar gentemot sektorn. Till stöd har generaldirektör sitt insynsråd. Bibliotekssektorn kan fokusera på att vara utvecklingspartner och kravställare gentemot myndigheten. Kulturförvaltningen avråder från att omvandla Kungl. Biblioteket till en styrelsemyndighet utan noggrann konsekvensanalys och tydliga effektmål.

Förvaltningen instämmer i vikten av Librissamarbetet för att säkerställa kvalitativ metadata som idag uppvisar stora brister. Maskinell bearbetning och rutiner för automatisering av export och import av data kan öka kvalitet. Förvaltningen vill även poängtera vikten av möjligheten att kunna återanvända meta-data i multipla format utanför Librissystemen för tillämpning lokalt, nationellt samt internationellt. Genom att tillåta 3:e partsanvändning av Libris metadata motverkas inläsningseffekter och möjliggör innovation av andra parter.

Förvaltningen instämmer i behovet av att säkerställa former för hur lokalt utvecklade och framgångsrika tjänster ska kunna göras tillgängliga inom det offentligt finansierade biblioteksväsendet. Stockholms stadsbibliotek erfarenhet av arbetet med Bibblix gör oss till en utmärkt partner för ett sådant arbete.

Förvaltningen ser positivt till utvecklingen och driften av en plattform för gemensamma digitala bibliotekstjänster som förvaltas av Kungl. Biblioteket. Samtidigt vill vi poängtera behovet av att nationella system och tjänster måste kunna ersätta lokala tjänster fullt ut om kostnadseffektivitet ska uppnås. I ett första skeende kunde en digital plattform som förmedlar och normaliserar tjänster mellan olika bibliotekssystem kunna etableras. Stockholms stadsbibliotek kan utgöra partner för ett sådant arbete.

Förvaltningen ser positivt på upprättandet av en nationell organisation för att företräda biblioteksväsendet vid förhandlingar med upphovsmanorganisationer för att säkerställa tillgång till digitala informationsresurser.

Förvaltningen ser ett behov av ökad juridisk kompetens och stöd i sin verksamhet. I synnerhet rörande upphovsrätt och biblioteksjuridik men även affärsrätt och immaterialrätt. Ett stöd till kommunerna i dessa frågor bör finnas med etablerad spetskompetens på biblioteksmyndigheten som finns tillgänglig för rådgivning av huvudmannens jurister.

Förvaltningen ser mycket positivt på inrättandet av nationella resursbibliotek och låncentraler. Dessa bör utgöras av bibliotek som ges stöd som utförare av biblioteksmyndigheten. Fokus för de nationella resursbiblioteken och låncentralerna måste ligga på säkerställandet av relevant kompetens och kompetensutvecklande aktiviteter för landets bibliotek. Inköpsvägledning är att föredra framför tillhandahållande av media som cirkuleras mellan bibliotek.

Det gör att biblioteken lokalt kan bygga relationer med sina användare och arbeta strategiskt med sin beståndsuppbyggnad.

Komplementär mediaförsörjning från lånecentralerna ska vara just komplementär. Stockholms stadsbibliotek med sin breda kompetens och djupa erfarenhet av att inneha uppdraget som lånecentral för mångspråkigt biblioteksarbete är en fortsatt utmärkt partner för detta. Förvaltningen instämmer till fullo att nuvarande verksamhet behöver utvecklas och stärkas. Idag genomförs verksamheten med ekonomiskt stöd från Stockholms stadsbibliotek vilket utgör en tydlig risk för utförandet av uppdraget på sikt.

Förvaltningen ser mycket positivt på det föreslagna uppdraget att biblioteksmyndigheten kontinuerligt analyserar och rapporterar utvecklingen inom det nationella och internationella biblioteksväsendet. Att detta sker återkommande och med mätbara mål får en styrande och sammanhållande effekt på det svenska biblioteksväsendet.

Förvaltningen ställer sig mycket tveksam till rapportens förslag kring formaliserad kompetensutveckling inom biblioteksväsendet via ett fortbildningsinstitut och kompetenstrappa. Kompetensutveckling måste vara arbetsgivarens ansvar och utgå från en lokal kontext, analys och behov. Den föreslagna kompetenstrappan för yrkesverksamma bibliotekarier riskerar att ha stark konserverande och likriktande effekt för professionen. Inom bibliotekens verksamhet finns behov av många kompetenser och möjlighet för olika professioner att tillsammans säkerställa såväl verksamhetsutveckling som att möta användarens behov. Bibliotekarien utgör en specialistkompetens på biblioteket och utgör förmodligen den största yrkesgruppen. Men den professionella utvecklingen för bibliotekarien måste få ske i mötet med användaren, med andra professionella kompetenser och framförallt utifrån verksamhetens behov. Förslaget kräver en noga genomförd konsekvensbeskrivning.

Rapportens förslag att ändra riktning för de statligt riktade anslagen måste beskrivas och utredas ytterligare. Det saknas resonemang kring konsekvenser av en sådan förskjutning.

Utvecklingen av ett nationellt behovsanalysstöd för bibliotekssektorn ser förvaltningen som positiv då detta potentiellt kan nyttjas för att stärka analysen i det lokala verksamhetsplaneringsarbetet. En förutsättning är dock att ett sådant stöd uttalat blir tillgängligt för biblioteksväsendet.

En reformerad pliktlagstiftning behöver kompletteras med en nationell plan för bevarande av bibliotekens bestånd för att säkerställa inte bara bevarande utan även tillgång och nyttjande av de tryckta verken.

Synpunkter på sex strategiska reformer för stärkta bibliotek

Den statliga satsningen Stärkta bibliotek som via Kulturrådet har inneburit ett stöd till folkbiblioteken om totalt 250 mkr/år, under perioden 2018-2021, har haft som syfte att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet. Ett tillfälligt stöd som syftar till långsiktiga effekter för folkbiblioteksväsendet. Rapporten föreslår ett antal reformer som i kr motsvarar Stärkta bibliotek men som i huvudsak ska användas av biblioteksmyndigheten Kungl. Biblioteket för i huvudsak samma effekt som Stärkta bibliotek. Förvaltningen ser mycket positivt på att dessa medel permanentas men ställer sig tveksam till att dessa nivåhöjande medel i huvudsak används till statliga reformer och punktinsatser. De projektmedel som Stärkta bibliotek inneburit för Stockholms stad har möjliggjort satsningar på bl. a rörliga bibliotekstjänster, nationell distribution av Biblix och en satsning på verksamhet för de nationella minoriteterna. Dessa hade inte kunnat realiserats utan externa medel och har varit avgörande för verksamhetsutvecklingen inom Stockholms stadsbibliotek.

Möjligheten till projektbidrag eller stödbidrag av det slag som Stärkta bibliotek medfört stärker biblioteket i lokalsamhället och utgår från lokala förutsättningar. Om dessa medel och reformförslagen ska ställas i direkt konkurrens mot effekten som Stärkta bibliotek medfört krävs det att de lokala biblioteken tydligt kan dra nytta av reformförslagen för att stärka den lokala kraften. I relation till Stärkta bibliotek borde reformförslagen motiveras utifrån just effekten av Stärkta bibliotek vilken ännu inte utvärderats.

I stort ställer sig förvaltningen positiv till majoriteten av reformförslagen men vill särskilt poängtera behovet av en förstärkning till det nationella stödet för mångspråkig biblioteksverksamhet där Stockholms stadsbibliotek idag identifierat behov av utökad konsultativt stöd med utgångspunkt i dagens uppdrag för lånecentralen.

Ett riktat stöd i syfte att stärka bibliotek för nationella minoriteter bör etableras och dessa bibliotek kan etableras som formella kunskapscentrum och stöd i det allmänna biblioteksväsendet.

Stärkta nationella digitala bibliotekstjänster är nödvändiga. Men såväl strategin som reformförslaget beskriver inte tillräckligt tydligt den strategiska förflyttning som ska ske genom uppfyllandet av den nationella biblioteksstrategin och reformen. Att Sverige ligger efter andra länder är i sig inte ett tillräckligt argument. Strategin och reformförslaget borde beskriva var vi är och varför vi ska göra en förflyttning. I en internationell jämförelse måste effekterna av reformen och den strategiska positionsförskjutningen tydliggöras.

Det finns en motsättning mellan bibliotekens krav på fri tillgång, nyttjande och en förväntan att de kommersiella aktörerna ska såväl förse som nyttja bibliotekens nationella data och tjänster.

Behovet av massdigitalisering av verk med nyttjanderätt för bibliotek är omfattande. En bred digitalisering av tryckta verk för användning av biblioteken kommer vara mycket kostsam och bör finansieras genom en separat satsning.

Förvaltningen avråder starkt från inrättandet av ett oberoende fortbildningsinstitut som en stärkt nationell struktur för kompetensutveckling inom biblioteksväsendet. Likväl anser förvaltningen att ansvaret för kompetensutveckling ligger hos arbetsgivaren och vara förankrad i den lokala biblioteksverksamheten.

Reformförslaget för att stärka den nationella biblioteksmyndigheten är problematiskt så som det nu är formulerat. Kungl. Bibliotekets uppdrag som nationalbibliotek beskrivs i myndighetsinstruktionen. Utformningen av uppdraget bör ske inom ramen för Kungl. bibliotekets myndighetsdialog och inte inom ramen för den nationella biblioteksstrategin som behandlar det svenska biblioteksväsendet som helhet. Förvaltningen ställer sig frågande till vilka utvidgningar av nationalbiblioteksuppdraget som blir till nytta för det samlade biblioteksväsendet. Däremot instämmer vi till fullo i att Kungl. bibliotekets uppdrag både som nationalbibliotek och nationell biblioteksmyndighet måste vara tydligt och rimligt resurssatt.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2019 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen samt förklara beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget till en nationell biblioteksstrategi.

Förvaltningen välkomnar förslaget om att ge den nationella biblioteksmyndigheten i uppdrag att ta fram en ny nationell digital biblioteksplattform. Förvaltningen delar också uppfattningen om vikten av nationell samordning vid upphandling, finansiering och administration av e-böcker och e-medier. Ökad tillgång till digitala bibliotekstjänster behövs för att skol- och gymnasiebiblioteken ska kunna fullgöra uppdraget med att bidra till elevernas digitala kompetens, i enlighet med läroplanen.

Förvaltningen välkomnar en öppen och allmän tillgång till forskningsresultat som är offentligt finansierad. Alla elever ska erbjudas en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Ökad tillgång till vetenskapliga publikationer skulle i hög grad stärka möjligheten till väl underbyggd undervisning och till god professionsutveckling för lärare, skolledare och övriga professioner inom förskola och skola.

Det är av stor vikt att inte enbart mindre högskolebibliotek utan även gymnasiebiblioteken får mer likvärdig tillgång till e-resurser, vetenskapliga tidskrifter och forskningsresultat. Detta bör ingå i slutsatserna.

Reformförslaget om stärkta skolbibliotek anser förvaltningen är otillräckligt eftersom det saknas konkreta förslag om hur tillgången till utbildade skolbibliotekarier ska öka.

Förvaltningen är positiv till ett kunskapscenter för skolbiblioteksfrågor, men ställer sig frågande till hur detta förslag förhåller sig till förslaget om ett fortbildningsinstitut och en stärkt biblioteksmyndighet. Skolverkets viktiga roll i fråga om stöd och utveckling av skol- och gymnasiebibliotek bör förtydligas i strategin.

I kapitlet om läsning lyfts folkbibliotekens roll för barns och ungdomars fritidsläsning fram. Förvaltningen instämmer i den beskrivningen, men understryker att detsamma gäller för skolbiblioteken. Det bör tydligare framgå i strategins slutsatser att även skolbibliotek stärker elevernas fritidsläsning och stimulerar läsintresse.

Förvaltningen vill också framhålla vikten av samarbete mellan barnbibliotekarierna och förskollärarna för de små barnens språkutveckling och det intresse för ord och bild som ges via litteratur. Ur likvärdighetssynpunkt är sådan samverkan för att motverka ökade ”läsklyftor” ett prioriterat område.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att de nationella minoriteterna och urfolket samernas bibliotek tilldelas uppdrag och resurser som resursbibliotek för sina språkområden. Bibliotekens särskilda ansvar i förvaltningsområden för minoritetsspråk hade med fördel kunnat skrivas fram i strategin.

Förvaltningen vill slutligen framhålla att prioriteringar inom strategin blir nödvändiga. Satsningar med barn och unga i fokus bör då ha företräde.

Reservationer m.m.

Kulturnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher m.fl. (V) och Olle Burell m.fl. (S) enligt följande.

Vi instämmer i mycket av det som står i förvaltningens remissvar men vill kommentera några aspekter och synpunkter. Strategin lyfter fram våra grannländers satsningar som goda exempel på nya centralt lokaliserade bibliotek som agerar nav i städernas biblioteksväsende. Förvaltningen menar i motsats till detta att det måste finnas förutsättningarna för ett levande biblioteksväsende i hela kommunen. Vi tror att de två förutsätter varandra för bästa och mest optimala resursutnyttjande. Vi behöver ett utvecklat Asplundshus som kan vara just ett nav i Stockholms stadsbibliotek, vi behöver också ett Internationellt Bibliotek som på motsvarande sätt kan vara ett nav i såväl staden som landet. Detta nav ska kunna härbärgera såväl kompetens som utbud som de lokala folkbiblioteken har svårt att på egen hand klara. Vi instämmer med behovet att etablera metoder och verksamhet som är uppsökande, men även då behövs någon form av resursbank.

Förvaltningen ser dock positivt på inrättandet av nationella resursbibliotek och lånecentraler, men anser att inköpsvägledning är att föredra framför tillhandahållandet av media som cirkuleras mellan bibliotek. Vi ställer oss frågande till det – någon måste även ta ansvar för att tillhandahålla sällan efterfrågade böcker, det kan tex gälla små språkområden. För en rik och uppdaterad tillgång på litteratur med stor bredd, en bredd som aldrig kan tillgodoses på en intäktsfinansierad marknad, så behövs centrala nav med såväl kompetens som magasin från vilka exempelvis ny litteratur från små språkområden kan lånas ut till lokala bibliotek. Vi är slutligen benägna att hålla med förvaltningen om att det finns en tydlig risk för ett långsiktigt hållbart genomförande av uppdraget som lånecentral för mångspråkigt biblioteksarbete så länge verksamheten är beroende av ekonomiskt stöd från kommunen, givet de nuvarande omständigheterna.